

Т. Б. Суржук

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методик початкової освіти
Рівненського державного гуманітарного університету

О. С. Ткачук

старший викладач кафедри теорії і методик початкової освіти
Рівненського державного гуманітарного університету

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА КРАЄЗНАВЧОМУ МАТЕРІАЛІ

Стаття є дослідженням формування мовної та комунікативної компетентностей на уроках української мови в початкових класах. Цілі наукової розвідки – проаналізувати особливості формування мовної та комунікативної компетентностей учнів початкової школи на краєзнавчому матеріалі. У статті визначено місце краєзнавства у формуванні освітніх компетентностей учнів.

Окреслено оптимальні способи та методи формування мовної та комунікативної компетентностей на краєзнавчому матеріалі, а саме комплексного й інтеграційного підходів у навчанні, застосування інноваційних технологій. Визначено вихідний принцип конструювання комплексних вправ – принцип єдності на всіх етапах пізнання двох взаємопов'язаних процесів: засвоєння мовних знань; оволодіння вміннями використовувати мовні засоби для вираження власної думки. Цим вихідним принципом взаємопов'язаного оволодіння мовою й мовленням як єдиним цілим зумовлюються зміст і засоби навчання. Обґрунтовано зміст комплексних вправ, методи та прийоми їх застосування. Описано психолого-педагогічні методичні умови активізації творчого потенціалу учнів, що сприяє підвищенню якості мовної освіти. Ці умови полягають у таких положеннях: застосування технології поєднання предметного навчання з інтегрованими курсами; використання внутрішньо-предметних і міжпредметних зв'язків; доцільний добір компетентнісних і комплексних вправ у навчанні української мови; використання засобів краєзнавчого матеріалу на уроках української мови; упровадження в урок інноваційних методів і прийомів навчання. Поєднання матеріалу із краєзнавства й української мови сприяє більшій інформативності занять.

Отримані результати проведеного дослідження можуть бути використані у процесі вивчення цієї проблеми на більш високому науковому рівні. Надалі варто звернути увагу на використання сучасних методів та інструментів у процесі формування мовної та комунікативної компетентностей на уроках української мови в початкових класах. Узагальнені матеріали можуть бути використані вчителями початкової школи під час планування заходів із формування мовної, комунікативної та краєзнавчої компетентностей учнів із використанням різних видів інтеграції. Автори сподіваються, що матеріал статті зацікавить усіх, хто навчає української мови в початковій школі, і допоможе в повсякденній педагогічній діяльності.

Ключові слова: освітній процес, мовна та комунікативна компетентності, краєзнавство, інтеграція, компетентнісні та комплексні вправи, технології, учні.

Постановка проблеми. Переорієнтація процесу навчання молодших школярів на компетентнісну освіту передбачає досягнення конкретних практичних результатів у розвитку сучасного учня. Для ефективного впровадження в педагогічну практику компетентнісно орієнтованої стратегії навчання традиційної педагогіки недостатньо, тому сьогодні ефективно використовують інноваційні педагогічні моделі.

Знання, уміння і навички, яких набувають учні у школі, важливі. Водночас актуальності набуває поняття компетентності учня, яка визначається багатьма чинниками, оскільки саме компетентності є індикаторами, що дозволяють визначати готовність учня до життя, його подальшого особистого розвитку і до активної участі в житті суспільства.

Компетентність – набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається зі знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці.

Комунікативна компетентність у науці розглядається як здатність індивіда налагоджувати та підтримувати необхідні контакти в соціумі, як сукупність знань, умінь та навичок у сфері вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття та відображення дійсності в різноманітних ситуаціях спілкування. Спілкування (комунікація) між людьми – важливий і вихідний момент досліджень філософів, психологів, лінгвістів, лінгводидактів (С. Абрамович, Н. Арутюнова, Ф. Бацевич, Н. Бунаков, Ф. Буслаєв, Л. Виготський, П. Гальперін, О. Гойхман, Е. Голобородько, Т. Донченко,

М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтьєв, Л. Мацько, М. Пентилюк, І. Стернін, О. Хорошківська).

Мовна компетентність – це знання учасниками спілкування комунікації мови, тобто мовних законів, правил, за якими формуються правильні мовні конструкції та повідомлення, здійснюється їх трансформація.

Компетентнісний підхід став освітньою відповіддю на актуальні потреби сучасного суспільства.

Термін «інтеграція» означає «об'єднання», «поєднання». У педагогічних технологіях «інтеграція» застосовується в декількох значеннях: інтеграція змісту освіти (концепція В. Серікова), концепція внутрішньопредметної інтеграції (В. Загвязинський), укрупнення дидактичних одиниць (П. Ерднієв), технологія інтегрування навчальних предметів (Л. Артем'єва, В. Гаврилюк, М. Махмутов), поєднання в єдине ціле виховання і навчання, навчання і праці, зусиль школи і суспільства (В. Семьонов).

Основоположним принципом розвитку сучасних освітніх систем стає принцип інтеграції. Сутність цього принципу – розуміння умовності розмежування природничо-наукових і гуманітарних знань на окремі освітні галузі, прагнення до створення синтетичних, інтегрованих систем знань, які дають учням уявлення про цілісність картини світу.

Одним зі шляхів удосконалення мовної освіти молодших школярів є реалізація вимог Типових освітніх програм [5], розроблених відповідно до Державного стандарту початкової освіти [5], за принципами взаємопов'язаного формування в кожній освітній галузі ключових і предметних компетентностей; можливостей реалізації вчителем змісту освіти через предмети або інтегровані курси; творчого використання вчителем програм залежно від умов навчання.

Створення умов для формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості є одним із важливих завдань навчання української мови учнів початкових класів. Це завдання реалізується через мовно-літературну освітню галузь, метою якої є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву; розвиток емоційно-чуттєвого досвіду, мовленнєво-творчих здібностей [5].

Громадянські та соціальні компетентності також належать до ключових компетентностей Державного стандарту. У процесі формування в молодших школярів цілісного образу світу вчитель має подбати про те, щоби діти досягнули незаперечну істину: цінність людської особистості залежить від якості ціннісних орієнтацій, яких вона

дотримується. Серед них – пізнання свого краю, історії, символів держави, внесок українців у світові досягнення.

У початковій школі закладаються основи світогляду дитини, виховується любов до рідного краю, повага до свого народу. Одним із засобів, що допомагають успішному вирішенню цих завдань, є краєзнавство з його невичерпними можливостями для навчання і виховання учнів. Використання краєзнавчого матеріалу на уроках української мови сприяє вирішенню спільних проблем навчання і виховання учнів, що стоять перед українською школою на сучасному етапі. Програмні питання вивчення української мови, за якими вивчається не лише матеріал підручника, а й безпосередньо навколишня дійсність учнів, засвоюються значно міцніше.

Ураховуючи інтегрований характер кожної компетентності, в освітньому процесі необхідно використовувати внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки, які сприятимуть цілісності результатів початкової освіти та перенесенню умінь у нові ситуації, є передумовою використання інтегрованих курсів та інтегрованих уроків [3].

У сучасних учнів пізнавальний інтерес знижується, тому завдання педагога полягає в пошуку шляхів підвищення мотивації до навчання. Специфіка навчання вимагає від учнів підготовки до уроків, тому необхідно створити такі умови, які допомагають учням у виконанні завдань різних видів, стимулюють їхню пізнавальну активність. Для цього на уроках української мови в початкових класах доцільно використовувати матеріал своєї місцевості. У сучасній навчально-методичній літературі важко знайти цілісний набір засобів, прийомів і методів, що дозволяють удосконалювати технологічність цього процесу. Отже, виявляється суперечність між необхідністю підвищувати пізнавальну активність учнів і недостатньою технологічною розробленістю цього процесу в умовах традиційного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питаннями формування компетентності цікавилися такі вчені, як: Н. Гончарова, Е. Зеєр, І. Зимня, Е. Ісаєва, Н. Московська, А. Рибаківа, О. Селевко, А. Хуторської, Є. Шорт, Дж. Равен та інші. Проблеми визначення ролі і місця краєзнавчої роботи в навчально-виховному процесі учнів початкової школи вивчали багато науковців. Серед них О. Лиховид, В. Матіяш, Т. Міщенко, В. Обозний, О. Пірожкова, Ю. Руденко, М. Стельмахович, В. Струманський та ін.

Мета статті – проаналізувати особливості формування мовної та комунікативної компетентностей на краєзнавчому матеріалі. У статті визначено місце краєзнавчого матеріалу у формуванні освітніх компетентностей учня. Об'єктом дослідження визначено інтеграційну діяльність на

уроках української мови у процесі освоєння переваг компетентнісного підходу в освіті. Предмет дослідження – формування мовної та комунікативної компетентностей на уроках української мови в початкових класах на краєзнавчому матеріалі.

Виклад основного матеріалу. Актуальність проблеми соціалізації учня засобами мовного краєзнавчого матеріалу зумовлюється процесом реформування національної системи освіти, піднесення ролі української мови в суспільстві, виховання молодого покоління на культурно-історичному досвіді рідного регіону. З огляду на це, сучасна школа потребує розроблення і впровадження таких форм і методів роботи, які відповідали б потребам розвитку особистості, сприяли б розкриттю її духовно-емоційних, розумових, естетичних здібностей. Саме матеріал з історії рідного краю викликає в учнів особливу зацікавленість, спонукає до глибшого пізнання й дослідження. Завдяки поєднанню матеріалу уроків української мови і літературного читання із краєзнавчим матеріалом, що підпорядковані одній темі, уроки набувають більшої інформативності, сприяють розширенню світогляду, формують логічне мислення і мовлення.

Важливою дидактичною умовою, що забезпечує ефективне використання краєзнавчого матеріалу на уроках у початкових класах, є врахування його взаємозв'язку з основним програмним матеріалом. Для ефективної роботи на уроках української мови важливо виділити теми та розділи, сприятливі для насичення їх краєзнавчим матеріалом. Краєзнавчий матеріал, який планується використати на уроці української мови, подається у формі текстів, словесних описів, ілюстрацій, фотографій, картин. З метою забезпечення принципу науковості у відборі краєзнавчого матеріалу варто використовувати різноманітні інформаційні джерела: енциклопедії, визначники рослин і тварин, місцеві періодичні видання, науково-пізнавальні твори, повідомлення місцевого радіо та телебачення. Важливо відшукати потрібний матеріал відповідно до теми уроку та пізнавальних інтересів учнів, адаптувати його до освітнього процесу початкової школи. Критерій систематичності у відборі краєзнавчого матеріалу має забезпечуватися через регулярний характер цього процесу і використання краєзнавчих відомостей у системі уроків. Відібраний до уроку краєзнавчий матеріал має бути доступним, посильним для молодших школярів, не переобтяженим зайвою інформацією.

Способи опрацювання його різноманітні: розповідь учителя, короткі повідомлення школярів, бесіда з опорою на наочні посібники краєзнавчого характеру, виконання комплексних і компетентнісних вправ. Компетентнісні вправи характеризуються цілісністю системи завдань, доступних

для учнів певної вікової категорії; раціональністю співвідношення завдань для тренування і творчого використання; передбаченням використання парної, групової, фронтальної, індивідуальної роботи; включенням завдань на вільний вибір [4].

Визначальним у методиці виконання комплексних вправ є те, що будуються вони на основі зв'язних текстів та програмують таку постановку завдань, яка спонукає дітей до словесної творчості та водночас націлює на виконання лексичних, граматичних, правописних завдань [2].

Вихідний принцип конструювання комплексних вправ – принцип єдності на всіх етапах пізнання двох взаємопов'язаних процесів: засвоєння мовних знань; оволодіння уміннями використовувати мовні засоби для вираження власної думки. Цим вихідним принципом взаємопов'язаного оволодіння мовою й мовленням як єдиним цілим зумовлюються зміст і засоби навчання.

Обґрунтовуючи зміст комплексних вправ і методи, прийоми їх застосування, виходимо з головної мети початкової мовної освіти – допомогти учням оволодіти способами пізнання, уміннями вживати мовні засоби в різних видах і сферах мовленнєвої діяльності; пробуджувати бажання творити радість, добро людям, рідному краю, сприяти становленню національної свідомості [1].

Наведемо приклад опрацювання комплексної вправи під час вивчення морфологічного матеріалу на уроці української мови в четвертому класі.

Істотно новим в опрацюванні морфологічного матеріалу у третіх – четвертих класах є те, що змінюється сам зміст первинного блока знань про частини мови: він уводиться у процес пізнання – у взаємозв'язках із зовні схожими поняттями – спільнокореневими словами, омонімами, синонімами, антонімами.

Емоційно-образне унаочнення розробляється найчастіше на краєзнавчому матеріалі.

Розглядаючи ту чи іншу частину мови та її граматичні категорії і форми, наголошуємо на мовленнєвих функціях морфологічних форм: для чого вони слугують у мовленні, на їхніх виражальних можливостях, розкритті синтаксичної ролі.

Проілюструємо сутність цього методичного підходу фрагментом уроку в четвертому класі.

Завдання уроку: з'ясувати, за якими ознаками розрізняємо частини мови.

Перед читанням тексту учитель повідомляє про уявну екскурсію рідним містом. Демонструє ілюстрації чи фотографії сучасної вулиці Симона Петлюри. Під час бесіди діти виконують завдання, відповідають на запитання:

– Які колишні та сучасні будівлі є на вулиці Симона Петлюри? Розкажи про одну з них.

– Прочитай текст. Добери до нього заголовок. Визнач у тексті зачин, основну частину і кінцівку.

Сучасний рівнянин, мабуть, вже не пам'ятає такого закладу, як театр Зафрана. Це й не дивно. Давно його зруйнували.

Театр Зафрана, що потім став кінотеатром, урочисто відкрився 2 лютого 1908 р. Тоді це була найкрасивіша споруда міста. Знаходилася будівля на вулиці Гоголівській. Це – сучасна вулиця Симона Петлюри. У залі театру легко могла розміститися доволі значна кількість глядачів. Адже він має сімнадцять лож, вісімнадцять рядів крісел, два ряди балконів і три ряди галереї. Як зазначає у своїй книзі «Вулицями Рівного» дослідник Олена Прищепя, театр мав велику популярність серед рівнян, оскільки на його сцені успішно виступали відомі на той час актори. У багатьох виставах грав рівненський художник та викладач Георгій Косміади. У театрі Зафрана урочисто відзначались і головні міські події.

Саме з будинку на тогочасній вулиці Гоголівській розпочалася історія рівненських кінотеатрів. Відомо, що згодом на місці театру побудували Народний дім (за Л. Леоновою).

Довідка:

ложа – відділені перегородками місця для кількох глядачів у театральній залі;

галерея – верхній ярус театру з дешевими місцями.

– Зі складів утвори слова. До яких частин мови належать ці слова?

По пулярність, по пуляр ний, по пу ля ризу ва ти, по пулярно.

– Як ти це визначив?

– Простежимо за «життям» частин мови в тексті.

– Визнач речення, у яких є *іменники*, вжиті в місцевому відмінку однини. Як змінюються іменники? Яка частина слова служить для зв'язку слів у реченні?

– Знайди в тексті *прикметники* із закінченням *-а, -і*. Самостійно добери до них іменники.

– Чи увійшли до групи прикметників слова: *(у) залі, доволі, була?* Чому?

– Постав на місце всі *дієслова*.

Сучасний рівнянин вже ... театр Зафрана. Давно його ...

Колись це ... найкрасивіша споруда міста. ... будівля на сучасній вулиці Симона Петлюри. Театр ... великою популярністю серед рівнян. На його сцені ... відомі на той час актори. У театрі Зафрана ... і головні міські події.

Не пам'ятає, зруйнували, була, знаходилася, користувався, виступали, відзначались.

– У якому часі вживаються дієслова? Визнач рід дієслів минулого часу. Чи можна це зробити у дієсловах теперішнього часу

– Знайди в тексті *прислівники*.

– На які питання відповідають прислівники?

З якою частиною мови найчастіше пов'язуються прислівники?

– Випиши з тексту дієслова із прислівниками.

Постав питання до прислівників.

– З якою частиною мови найчастіше пов'язуються прикметники? Наведи приклади з тексту.

– Добери до прислівників споріднені прикметники, а до прикметників споріднені прислівники. Познач основу в усіх словах.

– Зроби висновок, за якими ознаками розрізняються частини мови.

– Склади речення за такими вказівками:

– перше слово – «народний»;

– друге слово має рід, число, змінюється за відмінками, споріднене до слова «домовий»;

– третє – змінюється за часами, числами, споріднене до слова «будівля»;

– четверте – має рід, число, змінюється за відмінками, споріднене до слова «місцевий»;

– п'яте – змінюється за родами, числами, відмінками, споріднене до слова «відати»;

– шосте – має рід, число, змінюється за відмінками, споріднене до слова «театральний».

(Народний дім побудували на місці відомого театру).

– Склади речення. Сам зашифруй слова так, як у восьмому завданні до тексту. Перевір, чи зможе твій товариш записати речення.

– Поспостерегай за спорудами в нашому місті. Які з них, на твою думку, особливо привабливі? Чому?

Для молодших школярів посильними і цікавими є не лише спостереження за вільно обраними краєзнавчими об'єктами і розповіді про них, а й залучення учнів до самостійного пошуку і добору особистісно значущої краєзнавчої інформації.

Наведемо приклади ігрового мовно-літературного матеріалу, що можна використати на уроках інтегративного змісту.

Мовленнєво-дидактичні ігри.

– Прочитай і викресли зайві слова. Завдання: склади речення про Рівне з вибраних слів. Простеж, щоб слова, які залишилися, вживалися у правильних граматичних формах. ТЕАТР, ВІДПОЧИВАТИ, МАЙДАН, НЕЗАЛЕЖНОСТІ, ЛЯЛЬКИ, ПТАШКИ, ПРАЦЮВАТИ, ЩО РОЗТАШОВАНИЙ, КНЯЗЬ, ВОЛОДИМИР, НА, ТЕАТРАЛЬНА, ПЛОЩА, ВУЛИЦЯ, СИМОН, ПЕТЛЮРА, КІНОПАЛАЦ, ЗАПРОШУВАТИ, ГЛЯДАЧІ (Театр ляльок, що розташований на вулиці Симона Петлюри, запрошує глядачів).

– Склади переплутались. Завдання: утвори зі складів назви рівненських вулиць: ко – Пар – ва; ва – ко – Зам; на – Шкіль; да – Гай – цька – ма; бор – на – Со; а – рів – ві – А – то; ка – чен – Шев; во – Ско – ди – ро; кут – ська – сів – Ба.

– На якій із вулиць ти ще не був? Які вулиці ти знаєш добре?

– Знайди пару:

площа	«Мир»
кінопалац	Шевченка
готель	«Авангард»
озеро	Театральна
пам'ятник	Свято-Воскресенський
собор	Незалежності
майдан	Шевченку
парк	Басівкутське
стадіон	«Україна»

Прочитай пари слів, що утворилися.

– виправ помилки. Четвертокласник Василько Грамотій забув, що між словами треба робити інтервали, ставити розділові знаки. Він записав текст так:

МоєріднемістоРівнеТутянародивсяживуходжу дошколиТутживемояродинадрузіМеніподобєтьсяце містоВньомубагатогарнихвулицьспорудЄтеатрикінотеатрбібліотекисоборипам'ятникиАленавіттьодіколибвсьогоцьогонєбулоявсеоднолюбивби-своєріднемістобовононайкращенаЗемлі.

– Що написав учень?

– Гра «Чомучка». Завдання полягає у продовженні і завершенні речень так, щоб утворилися речення-пояснення:

Наше місто називається Рівне тому, що ...

Наше місто має давню історію тому, що ...

Наше місто бурштинове тому, що ... тощо.

– Сенкан.

1. Тема: іменник. Наприклад, *Рівне*.

2. Опис теми. Дібрати два прикметники до вказаного іменника. Наприклад, *рідне, дороге*.

3. Три дієслова. Наприклад: *милує, приваблює, чарує*.

4. Скласти речення із чотирьох слів. Наприклад: *Рідне місто чарує красою*.

5. Дібрати слово-синонім до теми. Наприклад, *Батьківщина*.

Вікторини.

– Проведи домашню вікторину. Залучи до неї членів своєї сім'ї. Для цього самостійно підготуй запитання. Скористайся такими підказками:

Коли Рівне

Де Рівне

Хто Рівного

Як ... Рівне

Скільки в Рівному

– Доповни вікторину, самостійно складеними запитаннями.

Вікторина «Чи знаєш ти своє місто? Потрібно дати відповіді на запитання, що стосуються історії і сьогодення Рівного.

Різноманітна і неформальна краєзнавча діяльність може перетворити достатньо рутинний навчальний процес на творчу потребу, зробити урок цікавим і привабливим. Краєзнавча робота сприяє активізації знань, умінь, навичок

школяра, їх практичному використанню у взаємодії з довкіллям та суспільством; стимулює потреби учнів у самореалізації, самовираженні у творчій особистісно та суспільно значущій діяльності.

Уведення компетентностей у нормативну і практичну складову частину освіти дозволяє вирішити проблему, типову для української школи, коли учні можуть добре володіти набором теоретичних знань, але відчувають значні труднощі в діяльності, що вимагає використання цих знань для вирішення конкретних життєвих завдань чи проблемних ситуацій. Формування мовної, комунікативної і краєзнавчої компетентностей не може відбуватися успішно без урахування досліджень із психології і педагогіки особистості, основ особистісно-діяльнісного підходу, проблемного підходу в навчанні, теорії застосування інноваційних технологій, проєктної та дослідницької діяльності. Проблемне навчання забезпечує розвиток розумових здібностей учня, його загальний розвиток і формування переконань, виробляє власне активне ставлення до навколишньої дійсності. Створені психолого-педагогічні методичні умови активізують творчий потенціал учнів, що сприяє підвищенню якості мовної освіти. Ці умови полягають у таких положеннях: 1) застосуванням технології поєднання предметного навчання з інтегрованими курсами здійснюється використання внутрішньо-предметних і міжпредметних зв'язків, які сприяють цілісності результатів початкової освіти; 2) доцільним добром компетентнісних і комплексних вправ у навчанні української мови забезпечується формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів; створюються умови для формування в учнів стійкого інтересу до навчання, розвитку логічного та критичного мислення, індивідуальних творчих здібностей і орієнтації в інформаційному просторі; 3) використанням засобів краєзнавчого матеріалу на уроках української мови зумовлюється розвиток пізнавального інтересу учнів, вияв їхньої ініціативи та самостійності; виховання любові до рідного краю і бажання його вивчати; 4) упровадженням в урок інноваційних методів і прийомів навчання гармонізується діяльнісний результат освітнього процесу із ціннісним. Активізувати творчий потенціал учнів можна завдяки комплексному впровадженню зазначених умов.

Висновки і пропозиції. Складні процеси, що відбуваються сьогодні в нашій державі, зумовлені суперечностями соціального, економічного та політичного становлення, висувають важливе завдання для освіти – формування компетентної особистості, здатної до творчої самореалізації, до навчання впродовж усього життя.

Система освіти повинна орієнтуватися на особистість, яка буде відзначатися самостійністю, самодостатністю та творчою активністю.

Формування мовної та комунікативної компетентностей учнів початкових класів на краєзнавчому матеріалі дає можливість учителю впливати на розвиток в учнів мотивації до навчання мови, підвищувати їхню пізнавальну активність на уроках і в позаурочній діяльності, формувати дослідницькі вміння, навчати працювати в якісно новому освітньому середовищі.

Запропоновані вправи – це лише орієнтир, який учитель, використовуючи потенціал учнів, може застосовувати і в подальшому будувати інтегровані уроки.

Узагальнені матеріали можуть бути використані вчителями початкової школи у процесі планування заходів із формування мовної та мовленнєвої компетентностей молодших школярів на краєзнавчому матеріалі.

Список використаної літератури:

1. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1–2 класи. Київ : ТД «Освіта-центр +», 2018. 240 с.
2. Початкова освіта : методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі Типової освітньої програми; методичні коментарі провідних науковців інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 160 с.
3. Рівне – місто моє : краєзнавчий матеріал. Луцьк : Волиньполіграф, 2017. 300 с.
4. Коваль Г. Методика викладання української мови. Тернопіль : Астон, 2008. 287с.
5. Варзацька Л. Українська мова й мовлення. Розвивальне навчання в початкових класах. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 360 с.

Surzhuk T., Tkachuk O. Development of verbal and communication competencies in elementary classroom when using regional history educational materials

The article presents analysis of verbal and communication competency development in the process of teaching Ukrainian language in elementary classroom. Purpose of presented research is to analyze development of verbal and communication competencies when using regional history educational materials. The article emphasizes importance of local lore and regional history as study materials for development of elementary student basic academic competencies. The article suggests optimal methods and practices for development of verbal and communication competencies when using regional history educational materials, specifically: use of comprehensive and integrated lesson plans and application of innovative technologies.

The authors suggest that quality of education process is greatly improved by fostering special creative environment. Conditions of creative environment are: 1) combined technology of content learning with integrated lesson materials to highlight cross-curriculum connections to achieve comprehensive results in elementary education; 2) deliberate assignment selection to develop basic academic competencies, critical thinking, individual interests and abilities to process and summarize information, and to spark and to maintain student interest in learning; 3) use of local history materials to study Ukrainian language to form intrinsic motivation, initiative and self-reliance in the education process; 4) innovative methods and techniques to encourage practical experiential learning rooted in local history. The authors argue that creative environment plays a significant role in activating of student creative potential.

Research results may be used as input for further studies on the topic. The authors encourage future research in application of advanced methodologies and techniques for development of verbal and communication competencies while mastering Ukrainian language in elementary school classroom. Aids and materials developed in this study may be used by elementary school educators for developing integrated classroom curriculum and planning educational events for development of verbal, communication and local history competencies.

Key words: *education process, elementary classroom, verbal and communication competency, local history, integration, study materials for elementary classroom, education technology, students.*